

SENSE – Program podrške
organizacijama civilnog
društva iz oblasti zaštite
životne sredine u Srbiji

REGIONAL ENVIRONMENTAL CENTER

SWEDEN

BILTEN PROJEKTA DIJALOG ZA PREVENCIJU PRIRODNOG HAZARDA

www.priodnirizici.rs

BILTEN broj 2, Decembar 2014

Stavimo rizike pod kontrolu

Омладинско еколошко удружење
Наша Љубовија

Projekat se realizuje uz podršku programa SENSE koji sprovodi Regionalni centar za životnu sredinu (REC)
Program finansira Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA)

Projekat „Dijalog za prevenciju prirodnog hazarda“ realizuje se na području opština Mali Zvornik i Ljubovija. Projekat sprovodi Unija ekologa „Uneco“ iz Beograda u saradnji sa Udruženjem građana „Eko Drina“ iz Malog Zvornika i Omladinsko ekološkim udruženjem „Naša Ljubovija“ iz Ljubovije preko SENSE programa podrške organizacijama civilnog društva u oblasti životne sredine u Srbiji, koji realizuje Regionalni centar za životnu sredinu (REC). Program finansira Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA). Projekat traje deset meseci (avgust 2014 – jun 2015).

Bilten broj 2, Decembar 2014
Izdavač: Udruženje „Eko Drina“ Mali Zvornik
Urednik biltena: Ljiljana Ristanović
Tiraž: 300 primeraka

www.prirodnirizici.rs

Sadržaj

- Teški metali iz Kostajnika ponovo plave ka Drini i Savi..... 4
- Krupanj i Mali Zvornik dobijaju bujične pregrade na rekama..... 6
- Meštani malozvorničkog sela Brasina u saradnji sa lokalnom upravom sanirali kritično klizište..... 8
- Održan trening „Planiranje upravljanja rizikom od prirodnog hazarda“..... 10
- Radne grupe u Ljuboviji, Krupnju i Malom Zvorniku intenzivno rade na pripremi projektnih predloga..... 12
- Članovi projektnog tima učestvovali na master kursu „Jačanje uloge i funkcije organizacija civilnog društva“ u organizaciji Kancelarije REC..... 13
- U toku pripreme edukativne kampanje za učenike osnovnih škola u Ljuboviji i Malom Zvorniku..... 14
- Partneri na projektu..... 15

Teški metali iz Kostajnika ponovo plove ka Drini i Savi

Eksperti Unije ekologa „Uneko“ i članovi projektnog tima obišli su poplavljeno područje opštine Krupanj i uverili se u zastrašujuće posledice ekološke katastrofe koja je zadesila ovaj kraj.

Usled majske poplave oštećeno je jalovište nekadašnjeg rudnika „Stolice“ u Kostajniku, odakle mesecima neprestano ističe toksična jalovina. Pre prve sanacije, prema nekim procenama, iz jalovišta je za pola godine isteklo oko 80.000 kubnih metara jalovine, a teški metali nađeni su u Kostajničkom potoku, Koreniti, Jadru, Drini i Savi.

Janko Aleksić, diplomirani ekolog, član Gradskog veća Loznice rekao nam je da od polovine decembra opasne materije ponovo teku sa brane flotacije nekadašnjeg rudnika „Stolice“ u selu Kostajnik. Po njegovim rečima popustila je jedna od brana koje su, tokom nedavne sanacije, uradili majstori i stručnjaci RTB-a „Bor“. Aleksić kaže da je nakon toga rađena još jedna sanacija koja takođe nije dala rezultate.

– Do oštećenja brane došlo je posle prvih većih padavina i opasne materije opet pune Kostajničku reku, koja se uliva u reku Korenitu, u lozničkom kraju, a ona u Jadar, koji je pritoka Drine. Stanje je opet alarmantno – rekao je Aleksić.

On ističe da je zagađenje vode u neposrednom okruženju maksimalno i da merenja pokazuju da je prisustvo teških metala u vodotocima 29 hiljada puta veće od dozvoljenog. U mestu Korenita kod Krupnja 80 najugroženijih domaćinstava nakon poplava vodom za piće snabdeva se iz cisterni, a vodu sa sopstvenih bunara ne koriste ni za stoku. Na osnovu analize uzoraka vode sa četiri merne stanice, koju je obavio Zavod za javno zdravlje Šabac, utvrđeno je da su gvožđe, olovo, kadmijum, cink, bakar, arsen, živa, antimon i mangan u većini uzoraka van predviđene četiri klase kvaliteta, što je maksimalno zagađenje.

U vodama u tom kraju primećeno je da više nema školjki, rakova, kao ni žive ribe i žaba, a i dabrovi, nedavno doneti iz Zasavice, takođe su nestali. Vrbe, koje su jako otporne, počele su da se suše a na njivama u Koreniti posle poplava nataložile su se opasne materije.

Aleksić najavljuje da se gradske vlasti u Loznici spremaju da u narednom

periodu pokrenu lavinu napada na resorna ministarstva zbog nepreduzivanja aktivnosti na sprečavanju katastrofe.

– Očekujemo i reakciju građana, koji zbog svega što se dešava i nedobijanja instrukcija i odgovora na brojna pitanja nameravaju da podnesu tužbu protiv države, zaključio je Aleksić.

U sled majskih poplava u opštini Mali Zvornik takođe je došlo do hemijskog zagađenja vodotokova. Zbog povećanja koncentracije teških metala u lokalnom vodovodu u Donjoj Borini, koji su u vodovod dospeli iz obližnjeg jalovišta rudnika antimona Zajača, voda u tom selu ne koristi se za piće, spremanje hrane i napajanje stoke a lokalna uprava preduzela je mere na izgradnji novog vodovoda ka ovom selu.

Krupanj i Mali Zvornik dobijaju bujične pregrade na rekama

Nepostojanje adekvatnih propusta na bujičnim rekama u Podrinju i Rađevini rezultiralo je katastrofalnim ishodom u maju 2014. godine. Zanemarivanje ovog rizika uzelo je svoj danak i dalo nauk za ubuduće. Kako bi opštine u Srbiji što spremnije dočekale moguće nove obilne padavine i izbegle da se sličan scenario ponovo dogodi, republičke vlasti otpočele su aktivnosti koje treba da doprinesu smanjenju opasnog rizika.

Izgradnja bujičnih pregrada na Boranjskoj i Velikoj Reci u opštini Mali Zvornik i rekama u Krupnju predstavlja početak veoma značajnog projekta u oblasti prevencije rizika od poplava u Srbiji, vrednog 1,5 miliona američkih dolara, koji sprovodi UNDP u saradnji sa MDULS i Kancelarijom za pomoć i obnovu poplavljenih područja. U projekat su osim navedenih institucija uključeni i francuska firma SADE, koja je pobednik UNDP tendera i biće zadužena za izgradnju, JVP Srbijavode, koja će vršiti nadzor nad radovima i lokalne samouprave Krupanj i Mali Zvornik koje će biti odgovorne za održavanje brana.

Potpisivanje Ugovora o izgradnji ovih objekata bio je povod konferencije za novinare održane 22. decembra u press sali Vlade Srbije. Obraćajući se medijima, tom prilikom, državni sekretar u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave (MDULS) mr Ivan Bošnjak apostrofirao je Krupanj i Mali Zvornik kao

opštine koje su pretrpele značajne štete u maju 2014. godine, napominjući da se Ministarstvo sa svoje strane stara da se jedinice lokalne samouprave podrže u svakom aspektu oporavka.

On je naglasio da u ovom slučaju opštine dobijaju poklon – bujične brane, kom se može „gledati u zube“, budući da su na sprovođenju projekta angažovane i institucije sa velikim autoritetom: Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“ i JVP Srbijavode. Bošnjak je dodao da je najpre potpisan ugovor za izgradnju četiri brane, a da je u planu i pripremi za realizaciju još njih petnaestak.

„Sredstva koja je obezbedio UNDP na ovom projektu značajna su jer se aktivnostima pristupa na sveobuhvatan način. Projekat podržava i oporavak i obnovu nakon poplava, ali i koordinaciju i rad na smanjenju rizika u slučaju budućih nepogoda.“, zaključio je Bošnjak.

U Opštini Mali Zvornik ističu da su veoma zadovoljni što je opština obuhvaćena jednim ovakvim programom, te da će bujične pregrade na rekama biti od velikog značaja u slučaju novih nepogoda.

- Svesni te činjenice, na sednici Skupštine opštine krajem decembra doneli smo Odluku o izvođenju hitnih

radova u koritu i na slivu Boranjske i Velike reke, koja predviđa izgradnju ovih objekata, čime smo stvorili uslove za otpočinajnje aktivnosti, kaže Zoran Jevtić, predsednik opštine Mali Zvornik.

Njegov zamenik Bogdan Dukić izjavio je da će brane na ovim rekama biti izgrađene do kraja 2015. godine i da je, prema Ugovoru koji je potpisan u Vladi Srbije, zadatak opštine da se stara o čišćenju i održavanju ovih objekata.

Oni su pojasnili da će bujične pregrade na Boranjskoj i Velikoj reci biti građene od kamena i betona i da će prilikom pojave bujica služiti za zaustavljanje mulja i drugog krupnijeg materijala, poput postojeće na Bučevskoj reci u Malom Zvorniku koja je bila od velikog značaja prilikom poslednjih nepogoda.

Meštani malozvorničkog sela Brasina u saradnji sa lokalnom upravom sanirali kritično klizište

Samo nekoliko dana pre decembarskih snežnih padavina, koje su za meštane zaseoka Mišići u malozvorničkom selu Brasina, značile pretnju od novog aktiviranja klizišta, u ovom selu uspešno su okončani radovi na njegovoj sanaciji i izgradnji objekata koji će u budućnosti smanjiti rizik od odronjavanja i bujičnih poplava.

Ovo klizište duže od pola godine ugrožavalo je nekoliko domaćinstava i presecalo put ka imanjima meštana i seoskom groblju.

Sada ono predstavlja primer kako se pravovremeno i u saradnji, uz minimum ulaganja, mogu sprečiti ili ublažiti katastrofalne posledice na mestima gde su one moguće.

Na poziv meštana članovi projektnog tima "Dijalog za prevenciju prirodnog hazarda" obišli su pomenutu lokaciju i uverili se da je stanovništvo ovog sela svesno da rizike koji prete treba na vreme uočavati i smanjivati, jer su u protivnom posledice neminovne.

Oni kažu da je deonica, koja je sada uređena, dugo bila bujična vododerina koja je vremenom pokrenula klizište.

Meštani i lokalna samouprava zajednički su obezbedili sredstva u iznosu od milion i 800 hiljada dinara, koliko je bilo potrebno za izgradnju 400 metara asfaltnog puta i nekoliko propusta za vodu.

- Usmeravanjem i odvođenjem vode sa ove deonice, izgradnjom propusta za vodu i asfaltiranjem puta pod određenim nagibom smanjili smo rizik od novih obrušavanja zemlje i bujičnih poplava, objasnio nam je jedan od meštana, dodajući da je na ovaj način rešen veliki problem u selu, jer su se u zadnje vreme prilikom jačih padavina pojavljivali sve veći odroni, posle kojih bi put danima bio neprohodan.

Održan trening „Planiranje upravljanja rizikom od prirodnog hazarda“

Nakon formiranja Regionalne mreže organizacija civilnog društva u Podrinju, u nastavku aktivnosti na realizaciji projekta „Dijalog za prevenciju prirodnog hazarda“, za predstavnike nevladinih organizacija uključenih u ovu mrežu, lokalnih samouprava i drugih zainteresovanih strana početkom decembra na Divčibarama održana je trodnevna obuka za planiranje upravljanja rizicima od prirodnog hazarda.

Na treningu koji je imao za cilj podizanje kapaciteta civilnog sektora i svih lokalnih zainteresovanih strana za aktivno učešće u kreiranju planova upravljanja prirodnim hazardom na lokalnom nivou učestvovalo je 35 polaznika iz Malog Zvornika, Ljubovije, Krupnja i Loznice.

Prvog dana teninga učesnicima je prezentovana nacionalna i međunarodna politika u oblasti upravljanja rizicima od prirodnog hazarda, sa pozitivnim

primerima iz prakse i studijama slučaja, dok je drugog dana, kroz interaktivne radionice, vežbano strateško planiranje u ovoj oblasti.

Korišćenje GIS aplikacije kao moćnog alata za planiranje upravljanja životnom sredinom i usaglašavanja metodologije za prikupljanje podataka na terenu u ciljnim opštinama i njihovom geografskom pozicioniranju bila je tema trećeg dana obuke, u okviru koje su za učesnike održana i stručna predavanja.

Na temu kartiranja oblasti ranjivosti i devastacije govorio je Prof. Boris Vakanjac. Klimatske promene, meteorološki parametri, monitoring, simulacije hidrograma poplavnih talasa i rane najave bile su teme o kojima je govorila Dr Vesna Ristić Vakanjac sa departmana za hidrogeologiju pri Rudarsko – geološkom fakultetu, dok je o koluvijalnom procesu govorio Mlioš Ninković, asistent na fakultetu Futura.

Koordinator projekta Slađana Đorđević rekla je su učesnici treninga prošli obuku za planiranje upravljanja prirodnim hazardom, baziranu na konkretnim podacima sa terena, što ih čini kompetentnim za učešće u izradi Plana upravljanja prirodnim hazardom na

području ciljnih opština i kasnije delom u njegovoj implemetaciji i praćenju implemetacije.

Ona je istakla da su stečena znanja i veštine preduslov za aktivno učešće civilnog sektora u izradi lokalnih planova i programa, ali i preduslov da budu ozbiljno prihvaćeni od strane donosilaca odluka kao ravnopravni partneri.

Kako je izrada Plana upravljanja prirodnim hazardom predviđena na participatoran način, uz učešće predstavnika nevladinih organizacija, na treningu su formirane Radne grupe sa zadatkom da po završetku obuke u svojim opštinama, u skladu sa potrebama lokalnih zajednica, pripreme projektne ideje i predloge, koji će biti uvršteni u konačni dokument odnosno Plan.

Radne grupe oformljene na nivou svake ciljne opštine za izradu Plana imaće „multistejkholderski“ pristup radu uz ravnopravno učešće predstavnika lokalnih organizacija civilnog društva.

Na obuci su učestvovali članovi malozvorničkog odreda izviđača "Drina", pčelarskog udruženja "Matica", udruženja "Eko Drina", predstavnici Kancelarije za mlade i Opštinske uprave Mali Zvornik, udruženja "Naša Ljubovija", "Ljon" i "Vila", kao i predstavnici Opštine Ljubovija. Na treningu su učestvovali i izviđači odreda "Rađevina", članovi planinarskog društva "Soko", udruženja "Eko bajk" i "Zeleno oko" iz Krupnja kao i predstavnici Opštinske uprave Krupanj i članovi izviđačkog odreda "Gučevo" iz Loznice.

Koordinator projekta Slađana Đorđević predložila je učesnicima obuke da u narednom periodu razmotre ideju o formalnom udruživanju, odnosno zvaničnom formiranju Regionalne mreže organizacija civilnog društva u Podrinju, radi lakšeg, boljeg i kvalitetnijeg delovanja civilnog sektora na ovom području. Ona je istakla da postoje brojne prednosti zvaničnog povezivanja i osnivanja OCD mreže, te da je ono veoma značajno i da doprinosi lakšem ostvarivanju zajedničkih interesa, u nastupanju kod donosilaca odluka na lokalnom i nacionalnom nivou i da je, takođe, veoma korisno i za lokalne samouprave, prilikom nastupanja kod donatora, ukoliko se radi o projektima koje nameravaju da realizuju u partnerstvu sa nevladinim organizacijama.

Radne grupe u Ljuboviji, Krupnju i Malom Zvorniku intenzivno rade na pripremi projektnih predloga

Radne grupe u ciljnim opštinama, Ljuboviji, Krupnju i Malom Zvorniku, po završetku treninga na Divčibarama, nastavile su intenzivan rad na pripremi projektnih ideja i predloga koji će biti sastavni deo Plana upravljanja rizikom od prirodnog hazarda. Znanja i veštine iz oblasti strateškog planiranja stečene na treningu pomogle su predstavnicima OCD u ciljnim opštinama da se aktivno uključe u ovaj posao.

Koordinator radne grupe u Ljuboviji Nebojša Aleksić, iz Udruženja „Naša Ljubovija“ ističe da je neplanska gradnja na području ove opštine prepoznata kao jedan od većih rizika, te da se više projektnih predloga koje priprema Radna grupa u Ljuboviji odnosi upravo na ovu problematiku. Koordinator Radne grupe za Mali Zvornik i koordinator medijske kampanje projekta Ljiljana Ristanović kaže da, kada se stanje u oblasti rizika u tri ciljne opštine analizira, što su učesnici treninga nedavno zajednički učinili, dolazi se do zaključka da su, izuzev pojedinih specifičnosti, problemi sa kojima se

suočavaju ove tri opštine vrlo slični. Zajedničko za sve tri opštine su neuređena korita bujičnih reka, neadekvatni propusti na rekama, neplanska gradnja, nekontrolisana seča šume, divlje deponije, nedovoljno razvijena svest o rizicima koje treba kontrolisati i upravljati njima, kako bi u slučaju pojave nepogoda posledice bile što manje. Predstavници NVO-a u Krupnju veoma su zadovoljni što imaju priliku da se uključe u pripremu projektnih ideja i tako doprinesu sveobuhvatnijoj analizi stanja i utvrđivanju kvalitetnih projektnih predloga i ideja u ovoj oblasti. Koordinator Radne grupe u Krupnju iz Udruženja „Eko bajk“ Dušan Žugić kaže da je formiranje Radne grupe u Krupnju naišlo na podršku predstavnika nevladinih organizacija koje su voljne da učestvuju i sarađuju na ovakvim aktivnostima. Prema njegovim rečima projektni predlozi koje priprema Radna grupa u Krupnju uglavnom se odnose na pokušaj sprečavanja dalje ekološke katastrofe izazvane izlivanjem jalovine iz rudnika u Kostajniku.

Članovi projektnog tima učestvovali na master kursu „Jačanje uloge i funkcije organizacija civilnog društva“ u organizaciji Kancelarije REC

Predstavnici konzorcijuma projekta „Dijalog za prevenciju prirodnog hazarda“ učestvovali su na master kursu „Jačanje uloge i funkcije organizacija civilnog društva“ održanom od 10. do 14. novembra na Zlatiboru, u organizaciji Kancelarije Regionalnog centra za životnu sredinu (REC) u Srbiji.

Tokom petodnevnog kursa polaznici su prisustvovali predavanjima i učestvovali na radionicama iz više različitih oblasti:

- Delokrug rada Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom
- Razvoj organizacionih kapaciteta OCD
- Uloga budnog oka
- Lobiranje
- Pravni mehanizmi za uključivanje civilnog sektora u proces donošenja i izmene propisa
- Uvođenje rodnog principa u projekte zaštite životne sredine
- Efektivna komunikacija i dopiranje do javnosti

Master kurs organizovan je za predstavnike organizacija civilnog društva (OCD) iz cele Srbije koje implementiraju projekte u okviru SENSE programa, s ciljem da dodatno unapredi kapacitete organizacija, pomogne im u ostvarivanju ciljeva projekata i poboljša njihov konačni uticaj.

U toku pripreme edukativne kampanje za učenike osnovnih škola u Ljuboviji i Malom Zvorniku

Омладинско еколошко удружење

Наша Љубовија

U udruženju "Naša Ljubovija" u toku su aktivnosti na pripremi edukativne kampanje za učenike, koja će u okviru projekta "Dijalog za prevenciju prirodnog hazarda" biti realizovana u periodu od februara do maja 2015. godine.

Koordinator projekta za Ljuboviju Nebojša Aleksić kaže da su glavne pripreme radnje obavljene. Prema njegovim rečima ostvareni su kontakti sa školama u Ljuboviji i Malom Zvorniku, gde će ova kampanja biti realizovana u po dve područne škole.

Kampanjom koja, između ostalog, podrazumeva organizovanje više interaktivnih, edukativnih radionica, biće obuhvaćeni učenici viših razreda osnovnih škola.

- Trenutno radimo na pripremi za štampu edukativnih materijala koje ćemo koristiti na radionicama kao i publikacija namenjenih za kontinuirano vannastavno obrazovanje učenika u ovoj oblasti – kaže Aleksić. On ističe da će sve aktivnosti u okviru projekta namenjene školskoj populaciji biti realizovane u saradnji sa školskim psiholozima u izabranim školama.

Partneri na projektu "Dijalog za prevenciju prirodnog hazarda"

Unija ekologa "Uneco" Beograd

Požeška 83a, 11030 Beograd

Tel: +381 11 3541439

Fax: +381 11 3541453

e-mail: centar.uneco@gmail.com

web: www.uneco.rs

Omladinsko ekološko udruženje
"Naša Ljubovija" Ljubovija

Stojana Čupića 16, 15320 Ljubovija

Tel: +381 64 338 4218

e-mail: office@nasaljubovija.co.rs

NVO „EKO-DRINA“ Mali Zvornik

Ribarska 9, 15318 Mali Zvornik

Tel/fax : 015/471-940

063/503 573

e-mail: ekodrinamzv@gmail.com

Projekat “Dijalog za prevenciju prirodnog hazarda” izabran je u drugom krugu dodele grantova za projekte organizacija civilnog društva u Srbiji koji je sproveo Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu (REC), Kancelarija u Srbiji, uz podršku Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA).

Poziv za dodelu grantova je organizovan u okviru programa SENSE
(Program podrške organizacijama civilnog društva u oblasti zaštite životne sredine).

Program ima za cilj jačanje organizacija civilnog društva i promovisanje njihovog većeg učešća u procesima donošenja odluka po pitanjima životne sredine. Ovim REC i SIDA žele da doprinesu boljem upravljanju u oblasti životne sredine i donošenju odluka baziranih na konsenzusu.

S obzirom na intenzivno donošenje novih zakona i politika u oblasti životne sredine, transparentnost i uključivanje javnosti i civilnog sektora u ovaj proces je ključan uslov za adekvatnu primenu pomenutih zakona i politika. Uloga organizacija civilnog društva je, u tom pogledu, presudna.

SENSE program ohrabruje organizacije civilnog društva da se aktiviraju u pogledu učešća u donošenju odluka, promovišu rešenja za probleme u životnoj sredini i intenzivnije lobiraju kod donosilaca odluka za održive razvojne programe i integrisanje održivih aspekata u razvojne planove u oblastima gde rade i žive.

Program je vredan 2.2 miliona evra.

